

2. Бусленко Н.П. Моделирование сложных систем [Текст] /Н.П. Бусленко //2-е изд., перераб. - М. : Наука, 1978. - 399 с.
3. Воронин А.С. Словарь терминов по общей и социальной педагогике [Текст] / А.С. Воронин. - Екатеринбург: ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2006. – 135 с.
4. Вішнікіна Л.П. Навчальні моделі як засіб організації пізнавальної діяльності школярів у процесі вивчення фізичної географії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання географії» / Л.П. Вішнікіна. – Кривий ріг, 2009. – 20 с.
5. Дахин А.Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и ... неопределённость /А.Н. Дахин // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 21–26
6. Липский И.А. Социальная педагогика: Методологический анализ [Текст]: Монография. 4. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 320 с.
7. Информатика. 9 класс [Текст]: учебное пособие / Под. Ред. Н.В. Макаровой. – СПб. Издательство "Питер", 2000.–304с.
8. Майер Р.В. Компьютерное моделирование: Учебник для студентов педагогических вузов / Майер Р.В. - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://econf.rae.ru/pdf/2012/05/1209.pdf>
9. Положення про передпольотне інформаційне обслуговування на аеродромах цивільної авіації України - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0573-03>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Суркова Катерина Вікторівна - доцент кафедри інформаційних технологій, кандидат педагогічних наук, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету.

Коло наукових інтересів: психолого-педагогічні проблеми формування професійної надійності авіаційних спеціалістів.

Лобова Ольга Ігорівна - курсант 68М навчальної групи, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету.

Коло наукових інтересів: проблеми підготовки майбутніх фахівців передпольотного інформаційного обслуговування.

УДК. 373.24

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Наталія ТАРАПАКА, Аліна МАРТІН (Кіровоград)

Постановка проблеми: Реформаційні процеси, що відбуваються у сучасному освітньому просторі, зумовлюють нагальність розв'язання комплексних соціально-педагогічних завдань, одним з яких є забезпечення наступності між суміжними ланками освіти. Відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових документів саме

наступність є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності здобуття освіти, яка певною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання й виховання з урахуванням вікових особливостей дітей на суміжних шаблях освіти.

У зв'язку зі змінами у середній загальній освіті актуалізується проблема формування готовності дошкільників до систематичної навчальної праці. У центрі уваги має бути забезпечення кожній дитині перед вступом до школи мінімального освітнього ядра та створення передумов для її безболісної адаптації до нового соціального середовища на основі сучасних критеріїв, форм і методів підготовки до школи, адекватних вікові дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психологічні основи наступності та підготовки дітей до школи досліджувалися в таких напрямках: загальні закономірності формування особистості дитини (Б. Ананьєв, Л. Виготський, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.); спеціальна її підготовка (Л. Божович, В. Давидов, Б. Ельконін, О. Запорожець, Г. Костюк, Г. Люблінська та ін.); діагностика психологічної готовності до шкільного навчання (О. Венгер, Ю. Гільбух, В. Дубровіна та ін.).

Педагогічних і методичних аспектів підготовки дітей до школи, переважно їх традиційних моделей, торкалися вчені В. Аванесова, Ю. Бабанський, З. Борисова, Р. Буре, Р. Жуковська. У психолого-педагогічній літературі терміни «шкільна зрілість», «психологічна зрілість», «готовність до навчання», «готовність до школи», «підготовка дітей до школи» часто вживаються як рівнозначні. Так «готовність» розглядається як системоутворююча характеристика (Л. Кондрашова) [6], тривалий чи короткочасний психічний стан особистості внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили (М. Фіцула) [14]. Підготовка дітей до школи визначається у дошкільній педагогіці початкової освіти як комплексне багатокomпонентне явище, що включає, зокрема, загальну та спеціальну підготовку, інтегрованим результатом якої є готовність дитини до школи. Ці складові є взаємозумовленими, хоча кожна з них має свою психологічну й педагогічну специфіку [3]. З одного боку, це така організація виховної роботи, що забезпечує достатній рівень загального *фізичного і психічного* розвитку дошкільника й обумовлює успішне навчання [5]. Аналіз наукової літератури свідчить, що загальна підготовленість дітей до школи підсумовує всебічний розвиток дитини і є результатом тривалої спільної роботи сім'ї і дитячих садків. З іншого боку, належний загальний розвиток сприяє здійсненню спеціальної підготовки до навчання в школі, здобуттю конкретних знань, формуванню вмінь, необхідних для засвоєння навчальних предметів у

початкових класах: розрізняти колір, форму, величину, малювати, писати, рахувати, читати. Таким чином, у педагогічній теорії загальна і спеціальна підготовка не протиставляються і не виключають одна одну. Проте у практиці часто послідовність і наступність роботи педагогів і батьків була відсутня, перевага надавалася спеціальній підготовці, й тому нівелювався цілісний розвиток дитини.

Виклад основного матеріалу. Головна мета дошкільної освіти в Україні – створити сприятливі умови для особистісного становлення дітей, забезпечити їх збалансований розвиток, узгодженість у житті основних тенденцій до самореалізації, саморозвитку та самобереження, формування життєвої компетентності, розвитку ціннісного ставлення до світу природи, культури, людей, самих себе.

Сучасний стан розвитку Української держави вимагає докорінної перебудови процесу виховання підростаючого покоління. Національна доктрина розвитку освіти визначила стратегію розвитку освіти в Україні, пріоритетні напрями та шляхи створення життєдайної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей фізичного і духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального, культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Підготовка дітей до школи - задача комплексна, що охоплює всі сфери життя дитини. Психологічна готовність до школи - тільки один з аспектів цієї задачі. Але всередині цього аспекту виділяються різні підходи:

1. Дослідження, спрямовані на формування в дітей дошкільного віку визначених змін і навичок, необхідних для навчання в школі.
2. Дослідження новотворів і змін у психіці дитини.
3. Дослідження генезису окремих компонентів навчальної діяльності й виявлення шляхів їхнього формування.
4. Вивчення змін дитини свідомо підкоряти свої дії заданому при послідовному виконанні словесних вказівок дорослого. Це уміння зв'язується зі здатністю оволодіння загальним способом виконання словесних вказівок дорослого.

Готовність до школи в сучасних умовах розглядається, насамперед, як готовність до шкільного навчання чи навчальної діяльності. Цей підхід обґрунтований поглядом на проблему з боку періодизації психічного розвитку дитини і зміни основних видів діяльності. На думку Е. Кравцова, проблема психологічної готовності до шкільного навчання одержує свою конкретизацію як проблема зміни провідних типів діяльності, тобто це перехід від сюжетно-рольових ігор до навчальної діяльності [11]. Такий підхід є

актуальним, але готовність до навчальної діяльності не охоплює цілком феномена готовності до школи.

Л. І. Божович ще в 60-і роки вказувала, що готовність до навчання в школі складається з визначеного рівня розвитку уявної діяльності, пізнавальних інтересів, готовності до довільної регуляції своєї пізнавальної діяльності до соціальної позиції школяра. Аналогічні погляди розвивав А.В. Запорожець [10], відзначаючи, що готовність до навчання в школі являє собою цілісну систему взаємозалежних якостей дитячої особистості, включаючи особливості її мотивації, рівня розвитку пізнавальної, аналітико-синтетичної діяльності, ступінь сформованості механізмів вольової регуляції.

Готовність шестирічних дітей до школи науковці розглядають різнобічно, наприклад: О.Савченко вважає, що доцільна як загальна, так і спеціальна підготовка, інтегрованим результатом якої є готовність до навчальної діяльності на етапі завершення дошкільного дитинства, а відтак до школи вступають діти, яким на 1 вересня поточного року виповнилося шість років і які за результатами медичного й психологічного обстеження не мають протипоказань до систематичного шкільного навчання [11]; Г.Лаврентьева – які набули відповідного особистісного, інтелектуального та фізичного розвитку [10]; О.Матвієнко – котрі мають необхідний психолого-соціальний розвиток значущих психофізіологічних функцій пізнавальної діяльності і здоров'я; Д.Ельконін – які оволоділи новим видом діяльності; Т.Кондратенко, В.Котило, С. Ладивір – котрі набули комплексу особистісних якостей і властивостей.

Як бачимо, що більшість висновків науковців стосовно підготовки дітей до школи зосереджені на психологічній готовності до навчання, що має два спрямування – *інтелектуальне* й *особисте*. Складовою особистісної готовності до навчання є соціальний розвиток, який виявляється у потребі й умінні взаємодіяти з однолітками, дорослими, спілкуватися й адекватно реагувати на події. Саме соціальному розвитку як складовому особистісного в сучасних умовах надається велике значення. Тому дослідження умов і засобів його забезпечення складає актуальне завдання у питанні підготовки дітей до школи. Майбутній шестирічний школяр відповідно до сучасних вимог повинен бути фізично здоровим, психічно і соціально розвиненим, тобто особистісно зрілим і життєво та соціально компетентним. На сьогоднішній день практично загально визнано, що готовність до шкільного навчання – багатокомпонентне утворення, яке вимагає комплексних психологічних досліджень.

Традиційно виділяються три аспекти шкільної зрілості: інтелектуальний, емоційний і соціальний. Під інтелектуальною

зрілістю розуміється диференційоване сприйняття (перцептивна зрілість), що включає виділення фігури з тла; концентрацію уваги; аналітичне мислення, що виражається в здатності збагнення основних зв'язків між явищами; можливість логічного запам'ятовування; уміння відтворювати зразок, а також розвиток тонких рухів руки і сенсомоторну координацію. Можна сказати: що інтелектуальна зрілість, що розуміється таким чином, в істотній мері відбиває функціональне дозрівання структур головного мозку.

Емоційна зрілість в основному розуміється як зменшення імпульсивних реакцій і можливість тривалий час виконувати не дуже привабливе завдання.

До соціальної зрілості відноситься потреба дитини в спілкуванні з однолітками й уміння підкоряти своє поведження законам дитячих груп, а також здатність виконувати роль учня в ситуації шкільного навчання.

Якщо закордонні дослідження шкільної зрілості в основному спрямовані на створення тестів і в меншому ступені орієнтовані на теорію питання, то в роботах вітчизняних психологів міститься глибоке теоретичне пророблення проблеми психологічної готовності до школи, що йде своїми коренями з праць Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна та ін. [4].

Так Л.І. Божович виділяє кілька параметрів психологічного розвитку дитини, що найбільше істотно впливають на успішність навчання в школі. Серед них - визначений рівень мотиваційного розвитку дитини, що включає пізнавальні й соціальні мотиви навчання, достатній розвиток довільного поведження й інтелектуальність сфери. Найбільш важливим у психологічній готовності дитини до школи нею визнавався мотиваційний план. Були виділені дві групи мотивів навчання:

1. Широкі соціальні мотиви навчання, чи мотиви, розв'язані «з потребами дитини в спілкуванні з іншими людьми, у їхній оцінці й схваленні, з бажаннями учня зайняти визначене місце в системі доступних йому суспільних відносин».
2. Мотиви, розв'язані безпосередньо з навчальною діяльністю, чи «пізнавальні інтереси дітей, потреба в інтелектуальній активності й в оволодінні новими уміннями, навичками і знаннями».

Дитина, яка готова до школи, хоче учитися тому, що їй хочеться знати визначену позицію в суспільстві людей, що відкриває доступ у світ дорослих, і тому, що у неї є пізнавальна потреба, яку можуть задовольнити вдома. Сплав цих двох потреб сприяє виникненню нового ставлення дитини до навколишнього середовища, названого

Л.І. Божович «внутрішньою позицією школяра». Цьому новотвору Л.І. Божович надавала великого значення, вважаючи, що «внутрішня позиція школяра» і широкі соціальні мотиви навчання - явища суґубо історичні.

Новотвір «внутрішня позиція школяра», що виникає на рубежі дошкільного і молодшого шкільного віку являє собою сплав двох потреб - пізнавальної і потреби в спілкуванні з дорослими на новому рівні, дозволяє дитині включитися в навчальний процес як суб'єкт діяльності, що виражається в соціальному формуванні й виконанні намірів і цілей, іншими словами, довільному поводженню учня.

Майже всі автори, що досліджують психологічну готовність дітей до школи, приділяють довільності особливе місце в цій проблемі. Є точка зору, що слабкий розвиток довільності - головний камінь спотикання психологічної готовності до школи. Але в якому ступені повинна бути розвинута довільність до початку навчання в школі - питання, дуже слабо пророблене в літературі. Труднощі полягають у тім, що, з одного боку, довільне поводження вважається новотвір молодшого шкільного віку, що розвивається усередині навчальної (ведучої) діяльності цього віку, а з іншого боку - слабкий розвиток довільності заважає початку навчання в школі.

Д.Б.Ельконін вважав, що довільне поводження народжується в рольовій грі в колективі дітей. Це дозволяє дитині піднятися на більш високий ступінь розвитку, ніж нова це може зробити в грі поодиночі, тому що колектив у цьому випадку коректує порушення в наслідуванні передбачуваного образу, тоді як самотійно здійснити такий контроль дитині буває ще дуже важко [4].

У роботах Кравцова Е.Е. при характеристиці психологічної готовності дітей до школи основний акцент робиться на роль спілкування в розвитку дитини. Виділяється три сфери - відношення до дорослого, до однолітка і до самого себе, рівень розвитку яких визначає ступінь готовності до школи і певними чином співвідноситься з основними структурними компонентами навчальної діяльності.

Необхідно підкреслити, що у вітчизняній психології при вивченні інтелектуального компонента психологічної готовності до школи акцент робиться не на суму засвоєних знань, хоча це теж не маловажний фактор, а на рівень розвитку інтелектуальних процесів. «...Дитина повинна уміти виділяти істотне в явищах навколишньої дійсності, уміти порівнювати їх, бачити подібне і відмінне; вона повинна навчитися міркувати, знаходити причини явищ, робити висновки». Для успішного навчання дитина повинна уміти виділяти предмет свого пізнання. [6]

Крім зазначених складових психологічної готовності до школи, ми виділяємо додатково ще одну - розвиток мови. Вона тісно зв'язана з інтелектом і відбиває як загальний розвиток дитини, так і рівень її логічного мислення. Необхідно, щоб дитина вміла знаходити в словах окремі звуки тобто в неї має бути розвинутий фонемтичний слух.

Отже, *психологічна готовність до школи* - це такий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного опанування навчальної діяльності.

Компоненти психологічної готовності:

- мотиваційний;
- інтелектуальний;
- вольовий;
- соціальний;
- особистісний;
- фізичний;
- моральний.

Мотиваційний компонент відображає бажання чи небажання дитини навчатися. Він дуже важливий, бо від нього залежить входження дитини в нову для неї діяльність, яка відрізняється від ігрової своєю обов'язковістю, розумовим напруженням, необхідністю подолання труднощів тощо.

Дослідження психологічного змісту і структури внутрішньої позиції школяра свідчать, що внутрішня позиція школяра, яка з'являється на кінець дошкільного віку, є системою потреб, пов'язаних з учінням як із новою, серйозною, справжньою, суспільно значущою діяльністю, що втілює в собі новий, серйозний, суспільно значущий, а отже, дорослий спосіб життя.

У шестирічній дитини така мотивація ще не сформована і потребує ретельної роботи з боку батьків. Дуже важливо, щоб діти отримували позитивну інформацію про школу саме від вас, шановні батьки, а не різні страшилки або погрози (от підеш до школи, тоді...).

Інтелектуальна готовність до шкільного навчання пов'язана з розвитком розумових процесів - уміння узагальнювати, порівнювати об'єкти, класифікувати їх, виділяти суттєві ознаки, робити висновки. У дитини повинен бути певний обсяг уявлень, зокрема образних і просторових, відповідний мовленнєвий розвиток, пізнавальна активність. Усе це потребує, шановні батьки, вашого усвідомлення і розуміння, на що в інтелектуальному розвитку дитини слід звернути увагу, щоб не залишити непоміченим.

Інтелектуальна готовність виявляється у загальному рівні розумового розвитку дитини, а також у рівні оволодіння вміннями й навичками, які допоможуть їй вивчати ті чи інші предмети. Важливим показником розумового розвитку дитини є системність уявлень, знань про довкілля, життя природи, деякі соціальні явища.

Інтелектуальна готовність виявляється у рівні розвитку пізнавальної діяльності дитини (уваги, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення).

Інтелектуальна готовність виявляється через володіння деякими елементарними навчальними навичками - здійснення звукового аналізу слова, читання, лічба й обчислення, підготовленість руки до письма.

Вольова готовність дитини до шкільного навчання є доволі важливою складовою її успішної адаптації та хорошого почування в класі. Уже в дошкільному віці дитина опиняється перед потребою подолання певних труднощів і підкорення своїх дій поставленій меті. Це приводить до того, що вона починає свідомо контролювати себе. Керувати своїми внутрішніми і зовнішніми діями, пізнавальними процесами і поведінкою загалом. Психологи вольову поведінку вважають соціальною, а джерело розвитку дитячої волі вбачають у взаємодії дитини з навколишнім світом.

Сучасні стандарти життя не завжди спонукають батьків до того, щоб дитина відвідувала дошкільний заклад, тому підготовка дитини до школи здійснюється в родині. Це не завжди має хороші наслідки для її шкільної адаптації. Тому важливо, щоб перед школою дитина хоча б два роки відвідувала садок, де є те соціальне середовище однолітків і дітей старшого віку, що допоможе дитині навчитися на практиці встановлювати стосунки, обмежувати свої бажання, співвідносити свої інтереси з інтересами та бажаннями інших дітей, а отже, розумітися на тому, що не завжди своє безперечне «хочу» є важливим для інших; це приборкуватиме власний егоїзм.

Важливим у формуванні соціальної готовності дитини виступає приклад спілкування батьків з їхніми батьками (бабусею, дідусем) і родичами, зі своїми друзями, іншими дорослими й дітьми. Дошкільний вік - це період наслідування поведінки дорослих. Отже, вчинки дітей - це більше ніж 80 % в ч и н к і в д о р о с л и х .

Особистісний компонент готовності передбачає кілька показників:

Самооцінка дитини шестирічного віку. До початку навчання в школі у дитини має бути сформована адекватна самооцінка.

Самооцінка визначає характер ставлення до різних видів діяльності, впливає на взаємини з однолітками, вчителем, стимулює або затримує просування школяра в навчальній діяльності.

Самооцінка значною мірою визначає рівень активності особистості. Діти з високою самооцінкою почуваються в класі більш впевнено, сміливо, активно виявляють свої інтереси, ставлять перед собою вищу мету, ніж ті, хто за рівних умов занижує самооцінку.

Рівень домагань. На підставі самооцінки складається і рівень домагань, який, на погляд дитини, їй під силу. Популярність дитини у групі, її загальна самооцінка залежить насамперед від успіху, який вона намагається здобути в сумісній дитячій діяльності. Таким чином, якщо забезпечити успіх діяльності малоактивним шести річкам, які не користуються значною популярністю серед дітей, то це може привести до зміни їхньої позиції і стати ефективним засобом нормалізації відносин з однолітками, підвищити самооцінку дітей, їхню впевненість у собі.

У програмі розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» визначені орієнтовні показники нервово-психологічного розвитку дітей старшого дошкільного віку. [10]

ОРІЄНТОВНІ ПОКАЗНИКИ НЕРВОВО-ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Психічні функції і соціальна поведінка	Показники розвитку	
	Усереднені показники розвитку	Низькі показники розвитку
5 років	ДИТИНА:	
1. Мислення і мова	Вміє скласти по картинці розповідь за декількома варіантами. Правильно відповідає на питання, як герой потрапив у цю ситуацію	Складаючи розповідь, не може відповісти на питання, як герой потрапив у дану ситуацію. Не розуміє сенсу картинки, перераховуючи дії героя замість переказу сюжету
2. Моторика	Вміє стрибати на місці на одній нозі і просуваючись вперед. Завжди, або майже завжди одягається і роздягається повністю самостійно	Не вміє стрибати на одній нозі. Ніколи повністю не одягається і не роздягається самостійно, або робить це дуже рідко
3. Увага і пам'ять	Уважна, зібрана. Вірші, що відповідають віку, запам'ятовує швидко, надовго, після багатьох повторень, але в цілому успішно	Розсіяна, неуважна, часто «відключається». Насилу і ненадовго запам'ятовує вірші

4. Соціальні контакти	Вміє грати з іншими дітьми, не сварячись, дотримуючись правил гри	Часто свариться з дітьми, ображається, б'ється. Уникає інших дітей, любить грати на самоті. Не має друзів у дитячому садку, у дворі
6 років		
1. Мислення і мова	Вміє скласти по картинці розповідь з розвитком сюжету, відобразивши в ньому події минулого, теперішнього і майбутнього. Допустимі навідні запитання	При розповіді сюжету не може відповісти на питання, як герой потрапив у дану ситуацію, чим усе завершиться
2. Моторика	Загальна: вміє стрибати у довжину з місця з резуль-татом не менше 70 см. Ручна: вміє акуратно зафарбувати коло діаметром 2 см	Не вміє стрибати у довжину з місця або показує результат менше 70 см. Неакуратно зафарбовує коло (часто і грубо перетинає лінію, багато великих пробілів)
3. Увага і пам'ять	Уважна, зібрана. Вірші, що відповідають віку, запам'я-товує швидко, надовго, після багатьох повторень, але в цілому успішно	Розсіяна, неуважна, часто «відключається». Насилу і ненадовго запам'ятовує вірші
4. Соціальні контакти	Вміє грати з іншими дітьми, не сварячись і дотримуючись правил гри	Часто свариться з дітьми, ображається, б'ється. Уникає інших дітей, любить грати на самоті. Не має друзів у дитячому садку, у дворі

Отже, усе вище сказане говорить, що несформованість одного компонента шкільної готовності приводить до психологічних труднощів і проблем в адаптації до школи. Це робить необхідним психологічну допомогу на стані підготовки дитини до школи, що усуває можливі відхилення.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. - № 1. – С. 6-38.
2. Выготский Л. С. Собр. сог.: В 6 т. – М.: Педагогика, 1982. Т. 2. – С. 6-361.
3. Дошкільна освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / Упоряд. Л.Тураш, Т.Вороніна. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Галіцина, 2006. –120 с. (4) арк. (Б-ка «Шкіл. світу»).
4. Ельконін Д.Б. Избранные психологические труды. - М.: Педагогика, 1989. – 560 с.
5. Закон України «Про дошкільну освіту» // Урядовий кур'єр. – 2001. – 8 серпня. – С. 3-8.
6. Запорожець А.В. Підготовка дітей до школи. Основи дошкільної педагогіки / За редакцією А.В.Запорожця, Г.А.Маркової. М., 1990. – 257 с.
7. Кравцов Е.Е. Психологічні проблеми, готовності дітей до навчання в школі М., 1991. – 145 с.
8. Кондрашова Л.В. Методика подготовки будущих учителей к педагогическому взаимодействию с учащимися. – М.: Прометей, 1990. – 159с.

9. Лаврентьева Г. Готовність дитини до школи: складові успішного навчання // Дошкільне виховання. – 2000. - № 9. – С. 3-5.
10. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» (<http://www.tutor.in.ua>).
11. Савченко О.Я. Новий етап розвитку початкової школи // Дошкільне виховання. – 2007. - № 1. – С. 6-10.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Мартін Аліна Миколаївна - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методик дошкільної та початкової освіти Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: організація навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

Тарапака Наталія Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти КОППО імені Василя Сухомлинського.

Коло наукових інтересів: формування готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі.

УДК 37.014

ОСВІТНЯ І НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В.ДОМАНИЦЬКОГО НА МЕЖІ ХІХ – ХХ СТ.

Анатолій ТУРЧАК, Наталія ТОКАР(Кіровоград)

Актуальність проблеми. Період на межі ХХ – ХХІ ст. характеризується для українського народу великою кількістю визначних подій, найголовнішою з яких стало здобуття незалежності України. У зв'язку з цим сьогодні особливо гостро постає проблема формування сучасної національної еліти, що має забезпечити вихід молоді держави на рівень цивілізованих країн світу, стати головним носієм інтелектуального, духовного потенціалу народу, гарантом становлення державності та демократизації суспільства. Це, в свою чергу, вимагає переосмислення і об'єктивного висвітлення історичних подій минулого, творчого використання досвіду попередніх поколінь як однієї з можливих умов подальшого успішного розвитку української держави.

Особливої актуальності в цьому контексті набуває вивчення творчої спадщини науковців і громадсько-політичних діячів другої половини ХІХ – початку ХХ ст., які зробили вагомий внесок у розвиток української культури в цілому та національної історичної науки зокрема. Саме в цей період у суспільній свідомості українців утверджується думка